

**MINŐSÉGBIZTOSÍTÁSI ÉS SZAKMAI ELŐMENETELI
RENDSZER
ELTE TTK BIOLÓGIAI INTÉZET**

BUDAPEST, 2011.

A Biológiai Intézet Minőségbiztosítási és Szakmai Előmeneteli Rendszerét a Biológiai Intézet Tanácsa 2011. november 30-i ülésén egyhangúan elfogadta.

Az ülésen döntés született, hogy az Intézet a Minőségbiztosítási és Szakmai Előmeneteli Rendszert minden évben felülvizsgálja, továbbá, hogy a III. részben felsorolt követelményeket egy éven belül, legkésőbb 2012. novemberéig véglegesíti.

Az Intézeti Tanács a 2012-es év gazdasági és szabályozási/törvénykezési bizonytalanságai miatt a Minőségbiztosítási és Szakmai Előmeneteli Rendszer felmérési részét életbe lépteti, de a munkaköri leírásokat, eljárásrendeket is érintő, II. és III. részben részletezetteket a vonatkozó bizonytalanságok tisztázódásáig az alább részletezett kitételekkel elfogadja, azonban életbe nem lépteti.

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem kapacitás-akkreditációs értékelésének mind az Egyetem egészét, mind a Kart érintő megállapításai hiányolták, ill. erősen javasolták szakmai minőségbiztosítási rendszer(ek) bevezetését. Hivatkoztak egyúttal az Európai Közösség ezzel kapcsolatos terveire, irányelveire is. Nem véletlen a többes szám alkalmazása, hiszen más elvek mentén szükséges a képzések, ill. az oktatás minőségének folyamatos elemzése, felülvizsgálata, vagy a kutatási eredményesség területén egyfajta tükör kimunkálása. Egyetemünknek is van minőségbiztosítási szabályzata, ez alapvetően az oktatásra vonatkozik, a kutatásra vonatkozó kiegészítés említés szinten kerül csak elő, kidolgozására még hozzávetőleges cél-dátumot sem ad.

Az ELTE Természettudományi Kar Biológiai Intézete az elsők között kezdte meg egy minőségbiztosítási rendszer elemeinek kiépítését. Sass Miklós professzor vezetésével több egymást követő évben is felmértük az egyes tanszékek, ill. kollégák teljesítményét, mind az oktatás, mind pedig a kutatás területén. Az oktatási feladatok ellátását összegző részeket tanszékvezetői értekezleten meg is beszéltük, a kutatási teljesítményt összegző anyagok részletes elemzése nem történt meg (különösen nem személyekre lebontva). A munka eredményeit a Biológiai Intézet Stratégiai Bizottsága használta. A munkának fontos tanulságai is voltak. A rendszer fenntartása végül is megszakadt, különösen is az „adatbázis építés” nehézségei miatt. Közben a felsőoktatási törvény is megváltozott (pl. egységesen kötelező óraszámokat állapított meg). Miközben a Biológiai Intézetben az elmúlt évek során nem fejlesztettük és alkalmaztuk ezt a rendszert a Kémiai Intézet kidolgozott és alkalmaz „valami ilyet” (megjegyzendő, hogy a Kémiai Intézet felépítése, szerkezete lényegesen eltér a Biológiai Intézetétől).

Az akkreditációs értékelésben hiányolt minőségbiztosítási rendszer létrehozását több, más egyetemi, intézeti stb. fejlemény is serkenti, ill. relatíve egyszerűen lehetővé teszi. Ezek: a) egyetemünk csatlakozott az MTMT rendszerhez és a Karon a Biológiai Intézet az egyik kiválasztott, elsőként kapcsolódó; b) a Biológiai Intézet készülő új honlapja felületet ad az egyszerű megvalósításhoz; c) egyetemi közös pályázatok rendszeresen igénylik ilyen jellegű adatok szolgáltatását.

Sokkal fontosabb ennél az, hogy rögzítsük, **mi is a célja egy minőségbiztosítási rendszernek**, mit nyer, vagy mit ér el vele az Egyetem, az Intézet, ill. minden abban érintett. A legfontosabb szempontokat így összegezzük:

- Segíti elhelyezni az Intézetet a nemzetközi, hazai, egyetemi belső szintéren. Nem elég pusztán érvelnünk azzal, hogy bizonyos területeken az ELTE, az Intézet, egyes kollégák kiválóak, de ezt intézményes szinten is be kell tudnunk mutatni. Demonstrálnunk kell az Intézet kiváló, értékteremtő munkáját. Ez az érvelésünk forrásteremtő, forrásmegővő erő is lehet.
- Tükört tart az Intézet elé, megmutatja a kiválóan művelt területek mellett azokat is, amelyek fejlesztésre, erősítésre szorulnak. Lehetővé teszi, hogy az egyes kollégák önmaguk is jobban megítélhessék munkájuk, teljesítményük értékét az Intézet közösségében.

- Igazságosabbá, átláthatóvá, jobban bemutathatóvá, indokolhatóvá teszi a szakmai előrelépésekkel kapcsolatos intézeti munkát.
- Az egyetemi, intézeti szintű értékelések, statisztikák, pályázatok összeállításához azonnal használható adatbázis jön létre.

Az alábbiakban a rendszer három fő elemét foglaljuk össze. A három rész, melyek bár nagyrészt függetlenek, egymásra részben támaszkodó elképzelések: I. oktatási, kutatási teljesítmény rendszeres felmérése, II. alapelvek a kinevezések és előléptetésekhez és III. az egyes beosztásokban elvárt teljesítések.

A konszenzusos, átlátható rendszer alapvető célja a minőségi munka támogatása a Biológiai Intézetben.

I. FELMÉRÉS

A felmérés *célja*, hogy rendszeres időközönként, egyszerű adatkéréssel lehessen követni az Intézet munkatársainak oktatási és kutatási tevékenységét.

A *felmérés rendszeressége*: évente, a tavaszi időszakban, amikor a statisztikai adatkérések és a doktori adatbázis frissítések miatt eleve foglalkozni kell az ilyen jellegű adatok áttekintésével. Egy ilyen rendszeresen végzett évenkénti felmérés lehetővé teszi bármilyen időtartamra (pl. három vagy öt év) vonatkozó terhelések/teljesítések lekérését.

OKTATÁS ÉS TEHETSÉGGONDOZÁS

Az adatok *két tanévre*, az adott és megelőző évekre vonatkoznak, kivéve a vizsgáztatások számát, ott a tavaszi félév vizsgáztatásai (a felmérés tervezett időpontja miatt) a korábbi két *lezárt* tavaszi félévből származnak. Az oktatási feladatokat, óraterheléseket az FKSZ, ELTE SzMSz III. 74/A. § és az ELTE TTK SzMSz speciális kiegészítései pontosan szabályozzák. A felmérésekben az alábbi kategóriák adott időszakra vonatkozó konkrét számait kell megadni:

- **Kontakt órák:**
  - Kötelező tárgyak (BSc, MSc, PhD, ELTE-SOTE szerződés kötelező tárgyai, olyan egyetemközi szerződések kötelező órai, melyekből az ELTÉ-nek/Karnak/Intézetnek bevétele van) oktatott összes óraszám
  - Kötelezően választható és ERASMUS tárgyak oktatott összes óraszám
  - Egyéb tárgyak (*minden egyéb tárgy/képzés*, óradíjas képzés és az egyéb egyetemeken végzett oktatás) oktatott összes óraszám
- **Vizsgáztatás, felvételiztetés** (vizsga összes darabszám – a tavaszi félévi vizsgákat a fent leírtak szerint számítva)¹
  - Kollokvium
  - Szigorlat
  - Záróvizsga
  - „Felvételi”
  - Doktori szigorlatoztatás, Ph.D. dolgozat bírálás
- **Témavezetés** (összes, darab):
  - B.Sc.
  - M.Sc., M.Sc. belső konzulensként
  - doktorandusz és aktív predoktor.
- **TDK témavezetés** (adott és előző tanév)
  - Helyi TDK, ebből díjazott
  - OTDK, ebből díjazott

KÖZÉLETI/EGYÉB TEVÉKENYSÉG

Közéleti tevékenység *két évre* vonatkozóan – elsősorban statisztikai, pályázati célokhoz.²

- **ELTE közéleti tevékenység**
- **Nem ELTE közéleti tevékenység:**
  - Hazai/nemzetközi tudományos testületekben vezető feladat
  - Tudományos testületekben tagság

¹ Felmerül a „gyakorlati beszámolók” beszámításának lehetősége. Ez, amennyiben nem a gyakorlat ideje alatt történik, bizonyos értelemben érthető igény, de azonnal felveti a ZH, jegyzőkönyv javítás beszámítását is, pót-ZH íratást is, hiszen ezek is sokszor gyakorlati időn kívül történnek. Talán úgy lehet ezekre tekinteni, mint a gyakorlattal járó feladatokra.

² Mivel egyes minősítéseknél és/vagy beosztások követelményrendszerénél is csupán az ilyen tevékenység(ek) „megléte” a kérdés, a felmérések értékelésénél sem tervezett ezen túlmenő értékelésük

- Nemzetközi tudományos testületekben tagság
- **Tudományos díjak és tudományos teljesítményért kapott díjak, kitüntetések**
  - Hazai
  - Nemzetközi

KUTATÁS

A Web of Science kategóriák alapján a tudományterület megadása.

MTA Biológiai Osztály doktori cím követelményeinél megadott terület megjelölése.

- **Publikációs tevékenység** (előző öt naptári év, kivéve hivatkozások):
  - Impakt faktoral rendelkező folyóiratban közölt cikkek száma
    - ebből első és/vagy utolsó szerző
  - Impakt faktoral nem rendelkező folyóiratban közölt cikkek
    - Külföldi
    - Hazai idegen nyelvű
    - Hazai magyar nyelvű
  - Könyvek, tankönyvek és könyvfejezetek
    - Külföldi
    - Hazai
  - Ismeretterjesztő cikkek
  - **Összesített impakt faktor** (tárgyévi, ahol nincs, ott legújabb)
    - Öt év
    - Teljes
  - **Összes független hivatkozás** (teljes életmű)
- **Pályázási tevékenység** (előző öt naptári év)
  - Az Intézet/Egyetem által *befogadott*, témavezetőként vagy társ-témavezetőként vagy szervezőként, koordinátorként benyújtott kutatási, *nem egyéni ösztöndíj* pályázatok száma.
    - Ezek közül az elnyert pályázatok száma.
    - Elnyert teljes összeg
  - Egyéb forrásteremtő tevékenység (Egyetemhez köthető vállalkozás, szabadalom, térítéses képzés szervezése) és ezek bevétele.
  - Résztvevőként elnyert pályázatok száma (és összege)
  - Elnyert egyéni ösztöndíjak száma
    - Hazai
    - Nemzetközi

A FELMÉRÉS ÉRTÉKELÉSE

A megfelelően létrehozott adatbázissal, különböző viszonyítási alapok segítségével, számos „relatív” értékeket lehet képezni. Az oktatási feladatoknál a vonatkozó szabályozások irányszámai lehetnek ilyen értékek. Az adatbázis segítségével teljes vagy adott beosztásbeli intézeti átlagot/mediánt is lehet számolni, és ezt használni viszonyítási alapnak. Hasonlóan lehet azokat a mutatókat értékelni, melyre más viszonyítás nem adható (pl. pályázati tevékenység).

Örökös probléma az oktatási tevékenység valamiféle minőségi mérése. Amennyiben egy erre alkalmas eljárás születik, és/vagy a hallgatói értékelések alkalmassá válnak egy ilyen értékelésre, ennek beépítése a felmérésbe mindenképpen megfontolás tárgyát kell, hogy képezze.

A tudományos teljesítmény értékelésénél, a korábbi felméréshez hasonlóan, a Magyar Tudományos Akadémia doktora címre az MTA Biológiai Osztály vonatkozó követelményei adhatnak viszonyítási alapot.

Mivel ezek az értékek könnyen számolhatók minden ilyen jellegű adatra, nem szükséges az értékelés fentebb felsorolt pontjainak (értékeinek) összevonása, az értékeléshez nem szükséges „egy értéknek/pontszámnak” jellemeznie például az oktatást.

II. ALAPELVEK A KINEVEZÉSEK ÉS ELŐLÉPTETÉSEK ELJÁRÁSÁHOZ

Az egyetemi szabályzatok az egyes oktatói-kutatói beosztások esetében az általánosság szintjén rögzítik a követelményeket (pl. nemzetközi szintű kutatási tevékenységet végez, vagy törekszik a docensi cím elérésére stb.). E mellett a szabályzatok rögzítenek néhány előrelépési szabályt:

- a doktori szabályzatok rögzítik, hogy mi a PhD fokozat megszerzésének feltétele, a PhD fokozat megléte pedig az adjunktusi előresorolás egyik alapfeltétele;
- a habilitációs szabályzat rögzíti a cím megszerzéséhez szükséges tudományos teljesítményt, a cím megszerzése pedig egyik feltétele a docensi előre lépésnek;
- az egyetemi tanári előresorolás feltételeit egy az egyetemtől független testület (a MAB) szabályozza az általános egyetemi előírásokon túl (habilitált docens pályázhat, stb.).

Az egyes fokozatokban elvárható teljesítmény ugyanakkor nincs rögzítve (ld. III rész).

Az átláthatóság és tervezhetőség biztosítására a tanszékvezetők évente (legalább két-három évre előretekintve) jelzik, hogy kik szeretnének/tudnának egy adott időszakban előlépni, illetve milyen státuszoknak kellene az adott időszakban az egységhez kerülni, hogy annak működése zavartalan legyen (pl. nyugdíjazásból adódó oktatási probléma) és ezekre van-e jelölt. Ezek nem tényleges, részletes *felterjesztések*, hanem csupán (megindokolt) lista jellegűek.

Amennyiben a felmérés/értékelés rendszeresen működik, könnyen láthatóvá válhat, hogy például öt tanszéken hét tanársegéd adjunktusi előrelépésének hozzávetőlegesen milyen az esélye, ha három hely áll rendelkezésre. Ehhez azonban komoly, következetesen betartott elvi döntéseket kell hozni a felszabaduló bérkeretek elosztására vonatkozóan.

Alapvető érdektárgyak, kötelező oktatási egységek megtartása, intézeti tanszékek hatékony működésének biztosítása és ez alapvető jelentőségű például vezető-oktatói helyek és előléptetések elosztásánál, eldöntésénél.

Érdemes döntést hozni olyan kérdésekben, hogy pl. a Biológiai Intézet a felszabaduló bérkeretek (minimum) milyen arányát próbálja meg a megfelelő eljárási út betartásával és egyeztetésekkel előléptetésekre fordítani. (pl. tanársegéd és tudományos segédmunkatárs álláshely kivételével a felszabaduló bér minimum 20%-át. Ez így minimum egy tanársegéd adjunktusi előrelépését teszi lehetővé.)

Az ELTE, ill. az országos foglalkoztatási rendszerből kikerült a munkáltató oldaláról az előléptetés kényszere. Emiatt érdemes rögzíteni, hogy minden esetben törekszik az Intézet *az arra alkalmas* alkalmazottak előléptetésére.

Az ilyen elvek megfogalmazása a Biológiai Intézet alapvető hosszú távú érdeke, a felmérésekkel és következetesen betartott elvekkel együtt egyértelműen támogathatja a minőségi munkát.

III. KÖVETELMÉNYEK

Az egyes beosztásokba történő (i) kinevezések és az adott beosztásokban (ii) elvárt teljesítésekkel is részletesen foglalkozik az FKSZ (ELTE SzMSz III. XI.-XIII. fejezet – lásd melléklet).

Érdemes lenne elhatározni, hogy függetlenül attól, hogy egy álláshely egy tanszékhez rendelődik, adott beosztásba határozatlan idejű szerződéssel ne nevezzünk ki olyan kollégát, akinek teljesítménye nem ér el valamiféle minimumot pl. (i) a megelőző beosztásban számított intézeti átlagot/mediánt, vagy (ii) az adott évben hasonló beosztásra/előrelépésre várók átlagát/mediánját.

Az „előmeneteli és teljesítménykövetelmények” tekintetében figyelembe vett/veendő kategóriákat, tételeket nagyon részletesen felsorolja az FKSZ.

- Az oktatási elvárások adottak – ezért jelenleg ezek további számszerűsítése fölösleges.
- A közéleti tevékenység(ek) igen/nem jellegűek.
- Lényeges azonban a kutatási tevékenységre vonatkozó elvárások számszerűsítése. Ezeket öt évre vonatkozóan a következő értékekben határozza meg a Biológiai Intézet.

Beosztás	Cikkek száma		Pályázatok*	
	IF-os	Ebből első/utolsó szerző	Benyújtott	Ebből témavezető, vagy társ-témavezető
Tanársegéd	3	2	1	-
Adjunktus	5	3	2	1
Docens	6	4	3	2
Professzor	8	5	3	2

Beosztás	Cikkek száma		Pályázatok*	
	IF-os	Ebből első/utolsó szerző	Benyújtott	Ebből témavezető, vagy társ-témavezető
T. segédmts.	6	4	3	-
T. mts.	10	6	3	1
T. főmts.	12	8	4	3
T. tanácsadó	15	10	5	3

*Az Intézet/Egyetem által befogadott, benyújtott/nyertes/futó nem egyéni ösztöndíj pályázatok száma.

- Hangsúlyos, hogy a KTSZ részletes egyéb elvárásokat tartalmaz „igen/nem” módon, ezek az időszakokra vonatkoztatott követelményként értelmezendők.

Mellékletek

A minőségbiztosítási anyaghoz kapcsolódó szabályozások:

Felsőoktatási törvény: levelezés listán 2012 elején körbeküldve

ELTE SzMSz:

<http://www.elte.hu/dokumentumok/szmsz>

Egyetemi Szervezeti és Működés Rend:

http://www.elte.hu/file/ELTE_SZMSZ_1.pdf különösen a XI-XIV fejezetek

Természettudományi Kar Szervezeti és Működési Szabályzata:

http://www.elte.hu/file/ELTE_SZMSZ_3fmell.pdf különösen 15, 74-80